Herdenking kernwapen bombardement

HIROSHIMA EN NAGASAKI

6 Augustus 2026
14.00 – 15.30 uur
Antikernwapenmonument
Emmaplein
Groningen

Toelichting bij het antikernwapenmonument

In de jaren tachtig van de vorige eeuw was de discussie rondom en strijd tegen kruisraketten en kernwapens bijzonder actueel en hevig.
De gemeenteraad van Groningen stemde in december 1982 voor een motie van de PvdA om een protestmonument in de stad te plaatsen. Het college van B&W bestond uit een coalitie van CDA en PvdA en koos voor het beeldhouwwerk van kunstenaar Hugo Hol. Bijna drie jaar later, op
1 november 1985, op het symbolische tijdstip vijf voor twaalf, werd het beeldhouwwerk van Hugo Hol overgedragen aan burgemeester Harm Buiter. Diezelfde dag debatteerde het kabinet Lubbers over een voorstel om 48 kruisraketten in Woensdrecht te plaatsen.
Het kabinet besloot aanvankelijk tot plaatsing, maar trok dit besluit later weer in.
Het beeldhouwwerk bestaat uit een kubusframe van gedeukt en gekarteld messing, met daarin een kleinere kubus van zwart hardsteen. De kunstenaar wilde met dit werk een abstracte verbeelding van het probleem van de kernbewapening weergeven, door een tegenstelling van twee geometrische vormen te tonen. Het gehavende messing frame symboliseert de onvolkomenheid van de door de mens gemaakte samenleving. De zwarte kubus staat voor de van oorsprong zuivere natuur. In de wisselwerking tussen deze beide krachten zag Hugo Hol de basis voor zowel de vooruitgang als voor de dreigende ondergang van de aarde.

Kernwapens hangen als een zwaard van Damocles boven ons hoofd. Veel verdragen tegen kernwapens zijn verlopen of opgezegd. Er wordt in conflicten zelfs openlijk met deze wapens gedreigd. Het kabinet-Jetten zoekt nucleaire samenwerking met Frankrijk, waarbij Nederland mogelijk betrokken raakt bij nucleaire oefeningen en mogelijk Franse gevechtsvliegtuigen die kernwapens kunnen dragen in Nederland worden geplaatst. Zo haalt het kabinet kernwapens uit de taboesfeer en normaliseert ze. Juist het tegenovergestelde is nodig: de Nederlandse regering moet werk maken van nucleaire ontwapening.

Programma

Welkom en Inleiding Willem de Haan

Toespraak Ceciel Nieuwenhout
raadslid PRO, Progressief Nederland
Gemeente Groningen

Toespraak Dirk Hoogenkamp
NVMP-Artsen voor Vrede

Ceremonie Kraanvogels
Tjitske Dijkstra

Muzikaal intermezzo Tre Pezzi

Toespraak Frits ter Kuile
Catholic Worker

Toespraak Mardjan Seighali
Mensenrechtenactiviste

Toespraak Kinderburgemeester
Gemeente Groningen

Muzikale afsluiting Tre Pezzi

Slotwoord Harry van Velsen

Met dank aan Humanistisch Vredesberaad, Vredesbeweging Pais en gemeente Groningen

In memoriam Hugo Hol die najaar 2025 overleed

Hiroshima en Nagasaki

Maandagmorgen 6 augustus 1945 begint als een prachtige zomerdag.
Rond acht uur in de morgen verschijnt een Amerikaanse B-29 bommenwerper aan de strakblauwe hemel boven de Japanse stad Hiroshima. Met aan boord een uraniumbom met een explosieve kracht van 15 kiloton TNT. De Amerikanen hebben die bom *'Little Boy'* genoemd. Op de bommenwer-per prijkt de naam *Enola Gay*, de naam van de moeder van gezag-voerder Paul Tibbets. Vanaf 9500 meter wordt de bom boven de stad afgeworpen. Wie naar de enorme vuurbal kijkt is onmiddellijk blind.

De drukgolf en de alles verwoestende brand doodt direct tienduizenden mensen en tienduizenden sterven in de dagen, maanden en jaren daarna aan stralingsziekten en kanker.
Drie dagen later, op donderdag 9 augustus 1945 gooien de Amerikanen een tweede, veel zwaardere plutoniumbom, *Fat Man* genoemd, op de stad Nagasaki.
Volgens een in 2004 afgerond onderzoek door de gemeente Hiroshima, heeft Little Boy in totaal ruim 237.000 levens gekost. In Nagasaki zijn naar schatting 60 – 80.000 mensen omgekomen, onder meer als gevolg van leukemie.

Sadako Sasaki

Sadako Sasaki (佐々木 禎子), was twee jaar toen de bom op Hiroshima werd geworpen. Ze werd uit het raam geblazen en werd samen met haar moeder overvallen door radioactieve zwarte regen. Ze overleefde nog tien jaar en werd een van de bekendste ‘hibakusha’ – een Japanse term die “door een bom getroffen persoon” betekent. Sadako wordt herdacht door het verhaal van de meer dan duizend origami kraanvogels die ze vouwde in de hoop dat ze zou blijven leven. Sadako stierf op 25 oktober 1955, 12 jaar oud.

In 2024 werd de Nobelprijs voor de vrede toegekend aan de Japanse organisatie Nihon Hidankyo, een beweging van overlevenden van de Amerikaanse atoombommen op Hiroshima en Nagasaki aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Het Noorse Nobelcomité beloont hen met de Nobelprijs voor hun inspanningen voor een wereld zonder kernwapens.

Hiroshima Peace Memorial

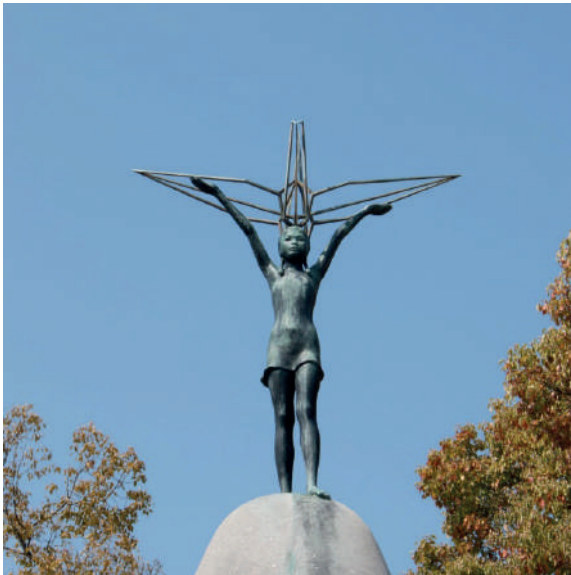

NVMP – Artsen voor vrede (opgericht in 1969 als de Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie) maakt deel uit van de International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW). De IPPNW is een wereldwijde organisatie van artsen in 56 landen die in 1985 de Nobelprijs voor de Vrede ontving.
De NVMP wil bijdragen aan de preventie van oorlog en de totstandkoming van vrede in de wereld. In de gezondheidszorg tracht zij ziekten te bestrijden en gezondheid te bevorderen, terwijl de directe en de indirecte gevolgen van oorlog op het welzijn en gezondheid zeer groot zijn. Dat is de drijfveer voor de NVMP om oorlog(sleed) te voorkómen en vrede te bevorderen.
Onderwerpen waar de NVMP zich mee bezighoudt zijn: streven naar een kernwapenvrije wereld, kernenergie en het gevaar van proliferatie, clusterbommen, wapens met verarmd uranium, conflicthantering en onderwijs in gezondheidszorg en vredesvraagstukken.
In 2023 plaatsen meer dan 100 medische tijdschriften wereldwijd een dringende oproep om urgente stappen te nemen om het toenemende gevaar van een kernoorlog te verminderen en te komen tot eliminatie van de kernbewapening. Nucleaire afschrikking kan volgens de NVMP nooit een verantwoorde en duurzame veiligheidsstrategie zijn.

Meer informatie over de NVMP:
https://www.nvmp.org

Op 22 januari 2026 was het vijf jaar geleden dat het VN Verdrag inzake het Verbod op Kernwapens (TPNW) in werking trad. Het verdrag was een groot succes na jarenlange lobby van ICAN, International Campaign to Abolish Nucleair Weapons. ICAN kreeg voor haar campagne in 2017 de Nobelprijs voor de vrede. Het TPNW-verdrag maakt kernwapens expliciet illegaal onder internationaal recht. Kernwapens zijn massavernietigingswapens die geen onderscheid maken tussen burgers en militairen.
Het verdrag is tot nu toe (voorjaar 2026) ondertekend door 99 landen en geratificeerd door 74 landen. Nederland heeft het verdrag niet ondertekend, en dat geldt ook voor andere landen waar Amerikaanse kernwapens opgeslagen liggen. Dat in Nederland Amerikaanse kernwapens zijn opgeslagen werd – per ongeluk – onthuld in een NAVO document “A new era for nucleair deterrance” van 16 april 2019:

“Binnen de context van de NAVO stellen de Verenigde Staten ongeveer 150 nucleaire wapens op in Europa, met name B61-vrijevalbommen, die zowel door Amerikaanse als geallieerde vliegtuigen kunnen worden ingezet. Deze bommen zijn (onder andere) opgeslagen in Volkel in Nederland.” De kernwapens op Volkel hebben elk een vernietigende kracht van maximaal 15 maal de atoombom op Hiroshima. Huiveringwekkend! Een meerderheid van de Tweede Kamer heeft zich in meerdere moties uitgesproken voor verwijdering van kernwapens uit Nederland, maar die moties zijn tot nog toe niet uitgevoerd. Daarmee negeert de regering een wens van het grootste deel van de Nederlandse bevolking.

De vredesorganisatie PAX is mede bestuurslid van ICAN.

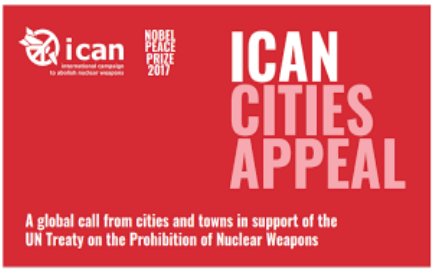

TPNW verdrag: https://www.icanw. org/signature_and_ratification_status

Het kernwapenarsenaal op onze planeet

Hoewel de totale wereldvoorraad langzaam daalt door de ontmanteling van oude kernwapens, stijgt het aantal operationele kernwapens. Alle negen kernmachten investeren fors in de modernisering van hun arsenalen. Dat schrijft het Stockholm International Peace Research Institute (Sipri) in een jaarlijks rapport over de kernwapens in de wereld. Volgens het Sipri zijn er nu ruim 12.000 kernkoppen, waarvan er bijna 10.000 operationeel en dus gebruiksklaar zijn.

Het Sipri merkt hierbij op dat landen sinds de Russische invasie van Oekraïne minder transparant zijn over hun arsenaal, wat de schattingen kan vertekenen.

"We glijden af richting één van de gevaarlijkste periodes in de geschiedenis van de mensheid", zei Sipri-directeur Dan Smith in 2025: "Het is van levensbelang dat regeringen manieren vinden om samen te werken om de geopolitieke spanningen tot bedaren te brengen en de wapenwedlopen te vertragen."

Er zijn negen kernmachten in de wereld. Rusland was in januari van dit jaar volgens het Sipri het land met de meeste kernkoppen (4489), gevolgd door de Verenigde Staten (3708). Daarna volgen op grote afstand China, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Pakistan, India, Israël en Noord-Korea.
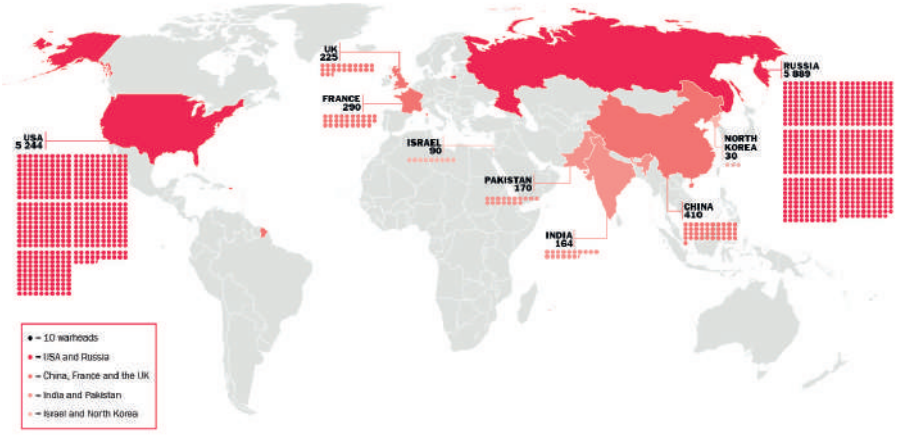
Sinds 1945 stond de wereld een aantal malen aan de rand van de afgrond van een totale kernoorlog. Ook gebeurden tientallen ongelukken met kernwapens bij transport en tijdens oefeningen.